

Inbreng UMCNL voor het debat Leefstijlpreventie

Aan Tweede Kamerleden van de vaste commissie voor VWS
Van Jasmin Verbeek, jasmijn.verbeek@umc.nl
Datum 7-4-2026
Ons kenmerk 26.00521/J. Verbeek

Geachte leden van de vaste commissie voor VWS,

De stijgende zorgvraag en groeiende gezondheidsverschillen maken pijnlijk duidelijk: als we niet vol inzetten op gezondheid, lopen we vast. Krachtig inzetten op preventie is een randvoorwaarde voor een toekomstbestendig zorgstelsel. Ongezondheid kost Nederland jaarlijks tientallen miljarden euro's, niet alleen aan zorguitgaven, maar ook aan verloren arbeidsproductiviteit, sociale participatie en ingeleverd levensgeluk. Uit onderzoek blijkt dat onze gezondheid in grote mate wordt bepaald door factoren buiten de zorg, zoals leefomgeving, bestaanszekerheid, onderwijs en klimaat. Daarom stopt de verantwoordelijkheid van umc's niet bij de voordeur van het ziekenhuis.

De umc's verbinden wetenschap, onderwijs, zorg en de samenleving. Wij leiden artsen, verpleegkundigen en medisch ondersteuners voor het hele zorgveld op met kennis en aandacht voor preventie. Samen met onze partners zetten wij onze kennis en innovatiekracht in om gezondheid duurzaam te verbeteren, ook buiten het ziekenhuis samen met gemeenten, onderwijs- en welzijnsorganisaties. Juist daar waar de grootste winst te behalen valt: bij kwetsbare groepen en in de dagelijkse leefomgeving, van scholen tot supermarkten en van wijk tot beleidstafel. Maar dit kunnen wij niet alleen. Samen moeten wij van preventie prioriteit maken: samenhangend, domeinoverstijgend en niet vrijblijvend. Op dinsdag 14 april debatteert u met de minister van VWS over leefstijlpreventie. UMCNL geeft u graag enkele aandachtspunten mee.

Blijf inzetten op gezondheid in alle beleidsterreinen

Slechts een klein deel van onze gezondheid wordt bepaald in de spreekkamer; het overgrote deel vindt daarbuiten plaats: in de omstandigheden waarin mensen wonen, werken en opgroeien. Daarom moet gezondheid ook worden meegenomen in al het beleid zoals het verbeteren van luchtkwaliteit en het verminderen van armoede. Met de Rijksbrede aanpak *Gezondheid in en voor alle Beleidsdomeinen* (GiaB) is een belangrijke eerste stap gezet. Om echt impact te realiseren, moet deze aanpak echter verder gaan dan een verzameling losse initiatieven bij verschillende departementen. Deze aanpak vraagt sterkere regie vanuit het ministerie van VWS. Daarnaast vraagt een effectieve aanpak om transparantie en samenhang. Dat betekent: integrale rapportage over voortgang en resultaten, én een stevige koppeling met bestaande programma's zoals het AZWA en de samenhangende preventiestrategie. Wij verzoeken u de minister te vragen:

- Blijft de GiaB-aanpak een prioriteit van deze minister?
- Hoe gaat de minister regie en samenhang borgen binnen de GiaB-aanpak, zodat deze niet versnipperd blijft maar daadwerkelijk leidt tot meetbare gezondheidswinst?

Schaal bewezen effectieve interventies landelijk op

We weten steeds meer over de complexe oorzaken van gezondheidsverschillen. Interventies blijven echter vaak steken in tijdelijke pilots of losse initiatieven, veelal gericht op individuele gedragsverandering, terwijl structurele universele preventiemaatregelen het verschil maken. In de samenhangende preventiestrategie, in de aanpak GiaB en in het coalitieakkoord zien wij goede maatregelen zoals de inzet op Kansrijke Start, gratis schoolfruit en de pilot met een gezondheidseffectrapportage (GER) bij Tata Steel. Onderzoek uit de umc's toont aan dat meer ambitie nodig is: zo kan het doortrekken van het programma *Kansrijke start* voorbij de eerste generaties bijdragen aan een echt gezonde generatie, is juist de combinatie van gezonde voeding én beweging op school effectief en moeten wij stevig inzetten op een gezonde leefomgeving. De sleutel tot het verkleinen van gezondheidsverschillen ligt bij structurele implementatie en opschaling van bewezen effectieve interventies. Daarom verzoeken wij u de minister te vragen:

- Is de minister bereid in de samenhangende preventiestrategie en de GiaB-aanpak landelijke opschaling van bewezen effectieve maatregelen voor universele preventie centraal te stellen? Denk hierbij aan het stimuleren van de Gezonde basisschool van de Toekomst (MUMC+) of het doortrekken van de Kansrijke start voorbij de eerste levensjaren voor de gezondste generatie ooit?
- Is de minister bereid opvolging te geven aan de pilot met een GER bij Tata Steel en deze breder in te zetten waar dit aantoonbaar bijdraagt aan gezondheidsbescherming?

Borg preventie structureel

Effectief en integraal preventiebeleid vraagt om consistentie en een lange adem. De ambitie van de gezondste generatie ooit is alleen haalbaar als beleid niet meebeweegt met kabinetwisselingen, maar juist standhoudt over jaren en generaties heen. Dat betekent: structurele keuzes, stabiele financiering en heldere doelen waar wij ons aan committeren. Het wettelijk verankeren van gezondheids-doelen, inclusief concrete en meetbare tussendoelen, helpt hierbij. Dit biedt houvast, stimuleert continuïteit en maakt het mogelijk om ook maatregelen te nemen die op korte termijn schuren, maar op de lange termijn noodzakelijk zijn voor een betere volksgezondheid. Wij verzoeken u de minister te vragen:

- Hoe gaat de minister preventiebeleid structureel borgen over kabinetsperiodes heen, zodat continuïteit en langetermijnpact worden gewaarborgd?
- Is de minister bereid om preventie te voorzien van structurele middelen en gezondheidsdoelen wettelijk te verankeren?

Wij kijken er naar uit om de komende jaren met u samen te werken om de gezondheid te verbeteren en van preventie prioriteit te maken. Wij gaan hier uiteraard graag verder met u over in gesprek.

Met vriendelijke groet,

dr. H.J.M.M. Mertens
Voorzitter